

Status pooblaščenega gospodarskega subjekta in varnost podjetja

Maja Jere, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana
Iztok Podbregar, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana

Povzetek

Namen prispevka

Status pooblaščenega gospodarskega subjekta je bil uveden v okviru sprememb Carinskega zakonika Evropske unije, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti na zunanjih mejah Evropske unije in na hitrejši pretok blaga s poenostavljenimi postopki ter uporabo informacijske tehnologije.

Razlog za pisanje prispevka je pomen uvedbe statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta, ki je zagotavljanje varnosti celotne dobavne verige in njenih posameznih členov – gospodarskih subjektov.

Cilj prispevka je predstavitev procesa pridobivanja statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta z vidika zahtev, ki jih mora gospodarski subjekt izpolnjevati, da ustreza merilom za podelitev statusa, s poudarkom na varnostnih in varstvenih zahtevah.

Metodologija

Prispevek je pregledni in temelji na deskriptivni metodi s pregledom domačih in tujih virov o obravnavani tematiki.

Ugotovitve

Uvedba statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta pozitivno vpliva tako na varnost celotne dobavne verige kot tudi na stopnjo varnosti znotraj gospodarskih subjektov, ki so imetnice statusa. V okviru izpolnjevanja zahtev za pridobitev statusa se posredno zagotovi boljša preglednost organizacijske strukture, razvijajo se varnostni standardi in izboljša se komunikacija znotraj podjetja ter s poslovnimi partnerji.

Izvirnost/pomembnost prispevka

Tematika prispevka je zanimiva predvsem za gospodarske subjekte, ki so vključeni v mednarodno dobavno verigo, saj osvetljuje področje, ki prinaša mnoge koristi v smislu višje stopnje varnosti in učinkovitosti poslovanja.

Ključne besede: pooblaščen gospodarski subjekt, mednarodna dobavna veriga, ocena ogroženosti, varnostna tveganja, varnostna politika.

1 Uvod

Globalizacija trgovine in ogromen pretok blaga so dejavniki, ki močno vplivajo na spreminjanje vloge in delovnih obveznosti carinskih uprav. Še v drugi polovici 20. stoletja je vse prijavljeno blago pregledal carinik, medtem ko bi v današnjem času takšen način dela predstavljal nemogočo delovno obremenitev.

Izvajanje kontrole pošiljk blaga je tako danes osredotočeno na uporabo sodobnih metod analize tveganja in kontrole na podlagi revizij. Na ta način se ne skrajša le čas obdelave, pač pa se znižajo tudi stroški zagotavljanja skladnosti za zakonito trgovino, ob čemer carinska uprava prispeva k konkurenčnosti gospodarskih subjektov Evropske unije v svetovnem merilu in

omogoča razporejanje carinskih virov tja, kjer so najbolj potrebni (Delovni dokument, TAXUD/2006/1452).

Carinske uprave v državah članicah Evropske Unije kontrolo utemeljujejo na podlagi obvladovanja tveganj, pri čemer upoštevajo ukrepe, ki jih sprejmejo gospodarski subjekti sami, ko preprečujejo tveganja v svojih poslovnih procesih. Carinski organi zato želijo usmeriti kontrolo na tista področja, ki jih gospodarski subjekti ne pokrivajo dovolj, saj ta predstavljajo največje tveganje. V ta namen mora carinska uprava dobro poznati poslovne procese in ukrepe gospodarskega subjekta, oceniti mora torej organizacijo, procese, postopke, administracijo in sistem notranjega kontroliranja gospodarskega subjekta (Delovni dokument, TAXUD/2006/1452).

Eden od načinov za to je podeljevanje statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta, ki ga posamezni gospodarski subjekt prejme, če so pokrita vsa tveganja. Tako carinska uprava lahko identificira pomembna tveganja, postavi meje za tveganja in se nanje odzove na prilagojene načine (Delovni dokument, TAXUD/2006/1452).

V okviru sprememb Carinskega zakonika Evropske unije, uvedenih z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 648/2005, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti na zunanjih mejah Evropske unije in na hitrejši pretok blaga s poenostavljenimi postopki ter uporabo informacijske tehnologije, je predvidena uvedba statusa »pooblaščenega gospodarskega subjekta« (angl. *Authorized Economic Operator*).

Gospodarskim subjektom, ki izpolnjujejo merila in pogoje, status zagotavlja ugodnosti na področju carinskih kontrol glede varstva in varnosti ter poenostavitev v skladu s carinskimi predpisi. Uvedba statusa je del svetovne pobude z namenom zagotavljanja varnosti celotne dobavne verige, ki jo sestavljajo proizvajalec, izvoznik, špediter, imetnik skladišča, carinski zastopnik, prevoznik in uvoznik (Pilotno poročilo o pooblaščenih gospodarskih subjektih, 2006).

2 Definicije, opredelitve

Pooblaščen gospodarski subjekt je stranka, ki je v kakršnikoli vlogi udeležena v mednarodni pretok dobrin in ki jo je potrdil organ carinske uprave posamezne države. Pooblaščen gospodarski subjekti so med drugim lahko proizvajalci, odpremniki blaga, uvozniki, izvozniki, posredniki, špediterji, pristanišča, letališča, skladišča, distributerji,... (WCO SAFE Framework of standards, 2007)

Pooblaščen gospodarski subjekt je tako opredeljen kot gospodarski subjekt, ki je na območju Evropske unije, v smislu svojih carinskih operacij zanesljiv, kar pomeni, da je lahko deležen določenih ugodnosti na področju Evropske unije (TAXUD 2006/1450).

Status pooblaščenega gospodarskega subjekta dodeli država članica Evropske unije vsakemu gospodarskemu subjektu, ki izpolnjuje »skupna merila glede kontrolnega sistema subjekta, finančne solventnosti in upoštevanja predpisov« (Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 648/2005).

2.1 Vrste potrdil

Carinski organi lahko po vložitvi zahtevka gospodarskega subjekta, v skladu s 14. členom izvedbene uredbe, dodelijo naslednje vrste potrdil (Uredba Evropske Komisije in št. 1875/2006):

- potrdilo »AEO – carinske poenostavitve« (AEOC): izdaja se za gospodarske subjekte, ki zaprosijo za ugodnosti na področju poenostavitev carinskih predpisov;
- potrdilo »AEO – varstvo in varnost« (AEOS): izdaja se za gospodarske subjekte, ki zaprosijo za ugodnosti na področju olajšav pri carinskih kontrolah v zvezi z varstvom in varnostjo pri vnosu ali iznosu iz carinskega območja Skupnosti;

- potrdilo »AEO – carinske poenostavitve / varstvo in varnost« (AEOF): izdaja se za gospodarske subjekte, ki zaprosijo za ugodnosti iz obeh zgornjih področij.

2.2 Merila za pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta

Merila, ki jih mora izpolnjevati gospodarski subjekt, da pridobi status pooblaščenega gospodarskega subjekta so naslednja (Navodilo o izdaji potrdila za status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), št. 9/2007):

- ustrezna evidenca o zagotavljanju skladnosti s carinskimi zahtevami,
- zadovoljiv sistem vodenja poslovnih in transportnih evidenc, ki omogočajo ustrezne carinske kontrole,
- dokazana finančna solventnost,
- ustrezni varnostni in varstveni standardi (pri potrdilu AEOS in AEOF).

3 Varnost v podjetjih

Temeljno vprašanje na področju varnosti podjetja je kako vzpostaviti varen in hkrati ekonomsko, poslovno in moralno učinkovit varnostni sistem v podjetju. Nove varnostne koncepte tvorijo prvine ekonomike in poslovnosti podjetja ter pozitivno ravnanje lastnikov, managementa in zaposlenih. (Vršec, 2003)

Varen gospodarski subjekt, oziroma proces uresničevanja varnega gospodarskega subjekta je prepletanje načrtovanja, organiziranja, informiranja, nadziranja in odločanja o vlogi posameznih poslovnih funkcij ter s tem umeščanje gospodarskega subjekta v celotno okolje (Končina, 2000).

V današnjem času je varnostna funkcija gospodarskega subjekta veliko več kot pa le zagotavljanje varnosti posameznih ogroženih segmentov podjetja. Varnostna funkcija v sodobni gospodarski družbi zajema dejavnost in delovanje, ki se loteva varnostnih vprašanj, organiziranja varovanja in drugih varnostnih rešitev. Presega tradicionalno pojmovanje zagotavljanja varnosti s fizičnimi in tehničnimi sredstvi, tako da razširja področja varovanja v podjetjih na ekonomsko, poslovno in managementsko raven. Med novejša področja zagotavljanja varnosti tako spadajo varnostno svetovanje in varnostni nadzor, varnostni inženiring, poslovna in varnostna etika, upravljanje s tveganji, krizni management in druga področja (Čas, 2006).

Med ostalimi je varnostna funkcija relativno samostojna poslovna funkcija, ki pa omogoča varen, kontinuiran tok delovanja ostalih funkcij (proizvodno-tehnična-razvojna, logistična, tržna, finančna, računovodska, kadrovska in informacijska), s katerimi se tesno prepleta in je zato interdisciplinarna. Obvladuje temne plati posameznih poslovnih funkcij, torej celotnega podjetja, za kar pa je nujno oblikovanje varnostnega koncepta, varnostne politike in varnostnega sistema. Opozoriti velja, da je varnostna funkcija lahko usodnega pomena, saj škodljivi vplivi na podjetje kot sistem povzročajo entropijo, ki lahko vodi v razpad podjetja (Vršec, 1993).

Varnostna funkcija posredno in neposredno pozitivno vpliva na organizacijski red, poslovno etiko in poslovne rezultate podjetja, zato je uvajanje te funkcije smiselno in koristno tako s poslovnega kot z ekonomskega vidika (Vršec, 2003).

3.1 Varnostni interesi podjetja

Podobno kot varnostna funkcija je tudi varnostni interes po svoji naravi interdisciplinaren in v okviru podjetja pomeni obvladovanje motenj v procesu doseganja ekonomskih ciljev podjetja. Varnostni interesi se torej povezujemo z ostalimi interesi znotraj in zunaj podjetja – z ekonomskimi in socialnimi interesi, motivi zaposlenih, pravno-političnimi interesi, organiziranostjo varovanja (Vršec, 1993).

Kot glavne varnostne interese podjetja lahko torej izpostavimo predvsem zmanjševanje stroškov in preprečevanje izgub pri izvajanju osnovne dejavnosti gospodarskega subjekta, upravljanje s tveganjem ter zagotavljanje dobička (Čas, 2006).

Svoje interese podjetje ščiti z zaščitnimi mehanizmi, ki morajo, kot rečeno, zagotoviti čim varnejši in nemoten potek delovnih, tehnoloških, poslovnih, materialnih, informacijskih, finančnih in inovacijskih procesov. Ustrezni zaščitni mehanizmi se zagotavljajo preko varnostne funkcije, varnostne politike, varnostnega koncepta in varnostnega sistema (Vidic, 2002).

Varnostni interes v podjetju je lahko tudi doseči razvoj integralnega varnostnega sistema, ki zajema vse varnostne mehanizme podjetja in tako zagotavlja celovitost, učinkovitost in uspešnost varovanja (Vršec, 2003).

3.2 Varnostni sistem v podjetju

Varnostni sistem v podjetju je avtonomen in suveren sistem varnostnih ukrepov, ki jih izvajajo strokovnjaki za varnost in ostali zaposleni, na podlagi zakonodaje in notranjih pravil s področja varnosti. Zagotavljal naj bi homogeno, racionalno in učinkovito varovanje premoženja, zaposlenih, procesov in znanja (Vršec, 1993).

Projektiranje varnostnega sistema v podjetju mora nujno temeljiti na oceni ogroženosti in varnostnih tveganj, saj ta omogoča razporejanje sredstev tja, kjer so najbolj potrebna in tako je finančni vložek v varnostni sistem optimalen (Vršec, 2003).

Pri vzpostavljanju varnostnega sistema v podjetju je torej pomembno predvsem naslednje (Vršec in Vršec, 2006):

- nujni začetni korak je izdelava celovite ocene ogroženosti in varnostnih tveganj;
- pomemben, a pogosto podcenjevan segment je varnostna kultura in poslovna etika;
- varnostna funkcija naj bo samostojna in enakovredna poslovna funkcija;
- sistemska obravnava vseh varnostnih področij;
- sistem vodenja kakovosti po priznanih standardih omogoča zunanje in notranje presojanje ter korektivne in preventivne ukrepe.

Glede posameznih elementov ocene ogroženosti si avtorji niso enotni, vendar pa se v svojih opredelitvah bistveno ne razlikujejo.

Kljub različnim pristopom, bi vsaka ocena ogroženosti morala imeti naslednje sestavine (Podbregar, 2007):

- opis dejavnosti gospodarskega subjekta, iz katerega je moč razbrati, katere so tiste stopnje v procesu, ki so izpostavljene tveganju ali ogrožanju;
- opis objektov gospodarskega subjekta, na osnovi katerega jo možno identificirati kritične točke, na katerih obstaja možnost ogrožanja varnosti;
- opis dokumentacijskih in informacijskih procesov gospodarskega subjekta, na osnovi katerega je mogoče določiti tiste kritične točke v procesih, ki zahtevajo uvedbo določenih varnostnih ukrepov;
- tveganja, identificirana na podlagi zgornjih opisov.

Vzpostavitev celovitega varovanja, ki je na področju industrijske, gospodarske in poslovne varnosti opredeljeno kot integrirano varnost, je učinkovito preventivno sredstvo obvladovanja kriminalnih napadov na premoženje gospodarskih subjektov. Celovito varovanje temelji na povezovanju vseh varnostnih področij, ocenjevanju ranljivosti in ogroženosti zaposlenih, premoženja in znanja, obvladovanju varnostnih tveganj ter izrednih dogodkov. Na operativni ravni pa sta ključna dejavnika obvladovanja kriminalnih napadov alarmno-odzivni sistem in profesionalna varnostna služba. Učinkovitost lastnega varnostnega sistema si gospodarski

subjekt potemtakem lahko zagotovi tako, da se odloči za izdelavo varnostnega elaborata za postopno vzpostavitev integralnega varnostnega sistema (Vršec, 2006).

4 Proces pridobivanja statusa

Prosilci za pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta so lahko vsi sodelujoči v dobavni verigi, torej proizvajalci, izvozniki, špediterji, imetniki skladišč, carinski zastopniki, prevozniki in uvozniki.

4.1 Zahtevek za izdajo potrdila

Pri krajevno pristojnem carinskem uradu je potrebno vložiti zahtevek za izdajo potrdila pooblaščenega gospodarskega subjekta, Evropska komisija pa priporoča še vprašalnik za izvedbo samoocenitve gospodarskih subjektov. Izpolnjen vprašalnik namreč carinskim organom služi kot vir pomembnih podatkov o vložniku in s tem omogoča pospešitev postopka preverjanja, gospodarski subjekt pa ima že med samim izpolnjevanjem vprašalnika možnost, da identificira tveganja in jih poskusi minimalizirati (Navodila za izpolnjevanje vprašalnika za samoocenitev AEO).

V sklopu preverjanja v fazi sprejema zahtevka, mora vložnik carinskemu organu zagotoviti še nekatera dokazila. Ministrstvo za pravosodje izda dve potrdili o nekaznovanosti. Prvega, ki dokazuje, da vložnik ni bil obsojen zaradi resnega kaznivega dejanja, povezanega z njegovo gospodarsko dejavnostjo in drugega, ki dokazuje, da ima vložnik pravnega zastopnika v carinskih zadevah, ki ni bil obsojen zaradi resnega kaznivega dejanja v zvezi s kršenjem carinskih predpisov in z njegovimi dejavnostmi zakonitega zastopnika. Vložnik mora carinskemu organu priskrbeti tudi potrdilo stečajne pisarne krajevno pristojnega sodišča, da v času predložitve zahtevka ni v stečajnem postopku (Priloga k zapisniku o predhodni reviziji, izvedeni v zvezi z zahtevkom za pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), 2007).

4.2 Sprejem zahtevka

Če carinski organ ugotovi, da zahtevek vsebuje vse potrebne vsebine za sprejem zahtevka, vložnika obvesti o tem in tudi o točnem datumu sprejema zahtevka, saj s tem datumom začnejo teči pomembni roki. To je petdnevni rok za vnos zahtevka v centralni sistem AEO – torej obveščanje drugih držav članic o vložnem zahtevku, petintrideset dni za posredovanje podatkov s strani drugih držav članic in devetdeset koledarskih dni za izdajo potrdila o statusu pooblaščenega gospodarskega subjekta oziroma za zavrnitev zahtevka (Navodilo o izdaji potrdila za status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), 2007).

4.3 Vsebinsko preverjanje zahtevka

Vsebinsko preverjanje zahtevka pomeni preverjanje izpolnjevanja pogojev in meril, opravi pa se s pomočjo že omenjenega samoocenitvenega vprašalnika. Prvo poglavje vprašalnika je v pomoč carinskim organom pri ustvarjanju celovite predstave o vložniku, ostala poglavja pa ustrezajo posameznim merilom, določenim v izvedbeni uredbi (Uredba Komisije 1875/2006). Poglavja, začeti s drugim po vrsti so torej naslednja:

- evidenca o izpolnjevanju carinskih zahtev;
- računovodski in logistični sistem podjetja;
- finančna solventnost;
- varstvene in varnostne zahteve (Vprašalnik za samoocenitev).

V okviru vsebinskega preverjanja zahtevka se pri vložniku opravi tudi predhodna revizija, ki temelji na modelu AEO COMPACT (TAXUD 2006/1452, 2006). Kontrola temelji na obvladovanju tveganj, pri čemer se upošteva ukrepe, ki jih sprejmejo gospodarski subjekti sami. Glavnina kontrole mora biti usmerjena v tveganja, ki jih gospodarski subjekti s svojimi ukrepi ne pokrivajo dovolj dobro, kar se ugotavlja tudi s pomočjo samoocenitvenega vprašalnika. Ugotovitve preverjanja se zabeležijo v zapisniku o predhodni reviziji, ki skupaj z zahtevkom in prilogami k zahtevku tvorijo podlago za izdajo oziroma zavrnitev zahtevka za izdajo potrdila o statusu pooblaščenega gospodarskega subjekta. Hkrati s potrdilom se vložniku izda odločba o podelitvi statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta. Potrdilo začne veljati deseti delovni dan po datumu izdaje in nima omejenega roka trajanja, priznajo pa ga vse države članice Evropske unije (Navodilo o izdaji potrdila za status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), 2007).

4.4 Področje izpolnjevanja varstvenih in varnostnih zahtev

Na področju varstvenih in varnostnih zahtev, ki nas najbolj zanima, se od vložnika pričakuje, da po opravljeni varstveni in varnostni oceni oblikuje usmeritve in postopke za ravnanje v primerih ugotovljenih tveganj ter o tem izdela ustrezne dokumente. Postopki zajemajo tudi način poročanja o nezgodah in obveznost obveščanja osebja in obiskovalcev o postopkih. Kot že omenjeno, vložnik priskrbi oceno ogroženosti, ki jo izdela podjetje samo ali pa družba za varnost, če ta opravlja varnostne naloge.

Podrobna merila za pridobitev statusa so skupaj s pojasnili navedena v dokumentu Pooblaščen gospodarski subjekti – smernice (TAXUD/2006/1450).

4.4.1 Ocena varnosti, ki jo izvede gospodarski subjekt (samoocenjevanje)

Gospodarski subjekt mora v okviru svoje varnostne politike izkazati visoko raven poznavanja varstvenih in varnostnih ukrepov, znotraj gospodarske družbe in pri svojih poslovnih procesih, pri dobaviteljih in zunanjih izvajalcih storitev. Gospodarski subjekt lahko v pripravi na predhodno revizijo carinskih organov izvede samooceno, s katero ugotovi, ali je sposoben izpolnjevati varnostne zahteve. Ocena je poskus opredelitve tveganj in nevarnosti, ki bi se lahko pojavile na delu dobavne verige, kjer deluje vložnik, ter analize uvedenih ukrepov za zmanjšanje tveganj in nevarnosti.

4.4.2 Vstop in dostop do objektov

Področje velja za primerno, če so stavbe zgrajene iz materialov, ki preprečujejo nezakonit vstop in zagotavljajo zaščito pred nezakonitim vdorom. Poleg tega pa morajo biti uvedeni ustrezni ukrepi za nadzor dostopa, da se prepreči nedovoljen dostop do odpremnih območij, nakladalnih dokov in prostorov za tovor.

4.4.3 Fizična varnost

Podpodročje fizičnega varovanja obravnava predvsem zaščito pred nezakonitim vstopom ali vdorom. Tako naj bi že sam gradbeni material objektov preprečeval nezakonit vstop ali vdor, kar se smiselno dopolnjuje z ukrepi za nadzor vstopa. Pomembno vlogo ima tudi primerna osvetlitev ključnih območij vstopa, kot so vrata, okna, ograje in parkirišča. Slednja območja se dodatno zavaruje z blokirnimi napravami oziroma nadzornimi ukrepi spremljanja vstopa, denimo z alarmnimi ali videonadzornimi sistemi.

Opredeljeni so tudi postopki za ravnanje s ključi – samo omejeno število oseb je lahko pooblaščen za dostop do ključev, hraniti jih je potrebno na posebej določenem mestu, obstajati mora sistem beleženja o tem, kdo uporablja ključe, kdaj jih je vzel in kdaj vrnil.

V to podpodročje spada tudi nadzor vstopa oseb in vozil v območje gospodarskega subjekta, ki zajema nadomestne načine spremljanja vstopa, kadar vstopne točke niso zaklenjene. Organizacijski predpis za to področje naj vsebuje načine evidentiranja obiskovalcev ob vstopu, načine nadzora vstopa uslužbencev ter razpored parkirišč za obiskovalce in osebje izven varovanih območij.

4.4.4 Tovorne enote

Področje velja za ustrezno urejeno, če ukrepi za ravnanje z blagom vključujejo zaščito pred vnosom, zamenjavo ali izgubo kateregakoli gradiva ter nedovoljenim spreminjanjem tovornih enot. Preverjanju je med drugim podvrženo lastništvo, vzdrževanje in dostop do tovornih enot.

4.4.5 Logistični procesi

V okviru petega podpoglavja je pomembno poznavanje načina prevoza, vrste prevoznega sredstva, ali je prevoznik član programa varnega prevoza in če ni, kako je zagotovljena varnost.

4.4.6 Nefiskalne zahteve

Če je to primerno, mora vložnik uvesti postopke za ločevanje blaga, za katerega veljajo nefiskalne zahteve, od drugega blaga, postopke za preverjanje usklajenosti poslovanja s trenutno nefiskalno zakonodajo, postopke v zvezi z blagom, ki je pod embargom, postopke v zvezi z obravnavanjem dovoljenj in druge.

4.4.7 Vhodno blago

Pomemben je predvsem nadzor nad prevzemom blaga, ki se ne sme dostaviti na nenadzorovano območje ali pustiti nenadzorovano. Vložnikova dolžnost je, da redno obvešča zaposlene o varnostnih ukrepih in varnostnih dogovorih ter s tem zagotovi njihovo stalno varnostno informiranost.

4.4.8 Skladiščenje blaga

Vložnik mora poskrbeti za vzpostavitev postopkov za redno popisovanje zalog, pri čemer morajo biti vzpostavljeni tudi postopki za primere ugotovljenih razlik ali nepravilnosti.

Če je to primerno, je potrebno ločevati različne vrste blaga, denimo tuje blago od domačega, blago visoke vrednosti, nevarno blago in drugo.

Dostop do skladiščnega območja in blaga naj bo dovoljen le pristojnim uslužbencem in pooblaščenim osebam.

4.4.9 Proizvodnja blaga

Potrebno je določiti območja za proizvodnjo blaga. Za zagotovitev neoporečnosti blaga, mora družba skleniti varnostne dogovore z osebami, odgovornimi za ta območja, tudi če se blago proizvaja zunaj družbe.

Zagotoviti je potrebno celovitost proizvodnega procesa, s postopki kot so na primer pooblaščen dostop samo za pristojne uslužbenke ter ukrepi za nadzor in spremljanje proizvodnega procesa.

4.4.10 Natovarjanje blaga

Vložnik je dolžan imenovati osebe za nadzor nad natovarjanjem blaga, potrebno je tudi poskrbeti, da se izhodno blago nadzorovano natovori in ves čas ostane pod nadzorom. Izhodno blago mora biti enotno označeno in shranjeno na predvidenih območjih, če je to primerno pa mora vložnik uvesti postopke za tehtanje in zapisovanje izhodnega blaga.

4.4.11 Varnostne zahteve za poslovne partnerje

Varstvene in varnostne zahteve v odnosu do poslovnih partnerjev so izpolnjene, ko vložnik izvede ukrepe, ki omogočajo jasno opredelitev njegovih poslovnih partnerjev z namenom zaščite mednarodne dobavne verige.

Pooblaščen gospodarski subjekt nosijo odgovornost samo za svoj del dobavne verige, za blago, ki ga hranijo in za objekte, ki jih upravljajo. Pri zagotavljanju varnosti blaga, ki ga imajo v hrambi, so gospodarski subjekt odvisni tudi od varnostnih standardov svojih poslovnih partnerjev. Pri sklepanju pogodbe z novim poslovnim partnerjem mora pooblaščen gospodarski subjekt, če želi izpolniti pričujočo zahtevo, drugo pogodbeno stranko spodbujati k oceni in povečanju varnosti svoje dobavne verige ter, če je to izvedljivo, vključiti takšne določbe v naveden pogodbeni dogovor.

Priporočljivo je tudi, da pooblaščen gospodarski subjekt obdrži dokumentacijo s tega področja, s katero lahko dokaže svoje prizadevanje za izpolnjevanje varnostnih zahtev tudi na strani svojih poslovnih partnerjev. Pred sklenitvijo pogodbenih dogovorov naj bi tudi pregledal razpoložljive poslovne informacije o drugi pogodbeni stranki.

4.4.12 Varnost zaposlenih

Če je to v skladu z nacionalno zakonodajo, mora vložnik izvajati varnostna preverjanja nad bodočimi zaposlenimi, ki delajo na varnostno občutljivem položaju, in opravljati občasna preverjanja preteklih izkušenj.

Ko posamezniki zapusti gospodarsko družbo, je potrebno sprejeti ukrepe za onemogočanje fizičnega ali »virtualnega« dostopa (menjava računalniških gesel, vračilo varnostnih prepustnic).

Vložnik zagotovi, da zaposleni sodelujejo v programih informiranja in usposabljanja o varnosti.

4.4.13 Zunanje storitve

Pri zunanjem izvajanju storitev se poveča možnost infiltracije osebja, ki bi lahko predstavljalo tveganje za varnost. Pogodbeni dogovori, sklenjeni z zunanjimi podjetji, morajo tako vsebovati varnostne zahteve.

5 Ugodnosti za imetnike statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta

Ugodnosti v zvezi z varnostjo v podjetju, ki jih je deležen nosilec statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta lahko strnemo v tri sklope (TAXUD 2006/1450).

- Podoba varstveno in varnostno zanesljivega poslovnega partnerja.

Pooblaščen gospodarski subjekt velja za varstveno in varnostno zanesljivega partnerja v dobavni verigi, s tem se mu povečuje ugled in možnost, da je izbran za poslovnega partnerja.

- Vzajemno priznavanje.

Cilj Skupnosti je doseči vzajemno priznavanje pooblaščenih gospodarskih subjektov s potrdili o varstvu in varnosti med vsemi državami, ki izvajajo ta ali podoben enakovreden program. Na

svetovni ravni to pomeni večjo predvidljivost mednarodnih trgovinskih dejavnosti in tudi višjo stopnjo varnosti na podlagi poenotenih varnostnih zahtev.

- Posredne ugodnosti.

Izboljšave na področju varstvenih in varnostnih standardov lahko pozitivno vplivajo na prepoznavnost gospodarskega subjekta, varnost zaposlenih, varnostno preverjenost in večjo stopnjo zavezanosti zaposlenih organizaciji, razvoj standardov, varnost transporta, skladnost z varstvenimi predpisi, večjo varnost in boljšo komunikacijo med partnerji v dobavni verigi.

6 Zaključek

Sam postopek pridobivanja statusa se začne z vložitvijo zahtevka za izdajo potrdila pooblaščenega gospodarskega subjekta pri krajevno pristojnem carinskem uradu. Vložnik priloži še izpolnjen samoocenitveni vprašalnik, ki prinaša koristi tako gospodarski družbi kot carinskemu organu – prvi omogoči identificiranje in minimaliziranje tveganj, drugemu pa predstavlja vir pomembnih informacij o vložniku. V sklopu preverjanja vložnik priskrbi še nekatera dokazila oziroma potrdila v zvezi s svojim poslovanjem. Sledi predhodna revizija, ki je usmerjena na tista področja, za katera vložnik ni poskrbel dovolj dobro, kar se ugotavlja s samoocenitvenim vprašalnikom. Potrebno je poudariti pomembnost izdelave ocene ogroženosti na področju varstvenih in varnostnih zahtev, ki predstavlja temeljno vodilo za vse nadaljnje ukrepe. Glede na naravo in obseg postopka pridobivanja statusa, je bistvenega pomena, da je pristop celovit, kar pomeni tesno medsebojno sodelovanje vseh pristojnih, z morebitnimi zunanjimi strokovnimi sodelavci, če se izkaže, da posamezno področje ni popolnoma pokrito.

S stališča gospodarskih subjektov je pomen statusa širši, saj splošna varnost dobavne verige, ki že sama po sebi pomeni veliko prednost, prinaša tudi mnoge druge ugodnosti. Omenimo lahko manj fizičnih in dokumentarnih pregledov, lažji dostop do carinskih poenostavitev, prednostna obravnava in izbira kraja kontrole ter predhodno obveščanje o kontroli. Za samo poslovanje gospodarskega subjekta pa so pomembne predvsem ugodne posledice, ki posredno sledijo statusu pooblaščenega gospodarskega subjekta. Ena od teh je gotovo podoba varstveno in varnostno zanesljivega poslovnega partnerja v dobavni verigi, ki pomeni večji ugled in s tem večjo možnost, da bo gospodarski subjekt izbran za poslovnega partnerja v mednarodni dobavni verigi. V okviru izpolnjevanja zahtev za pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta, se posredno zagotovi boljša preglednost organizacijske strukture, razvijajo se standardi in izboljšuje se komunikacija znotraj gospodarskega subjekta ter s poslovnimi partnerji.

7 Literatura

Čas, T. (2006). *Zasebno varovanje za uporabnike varnostnih storitev*. Radlje ob Dravi, Atelje Kresnik.

Končina, M. (2000). Razumevanje celostnega sistema varnosti v gospodarskih družbah. *Dnevi varstvoslovja*. 1. – 3. junij, Bled, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.

Navodila za izpolnjevanje vprašalnika za samoocnitev AEO. Carinska uprava Republike Slovenije.

Pridobljeno 23.7.2009 na

http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/pageuploads/INFORMACIJE/Carinske_in_formacije/POOBLASCENI_GOSPODARSKI_SUBJEKT/Pojasnila_za_samoocnitev_AEO.pdf

Navodilo o izdaji potrdila za status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), št. 9/2007. Carinska uprava Republike Slovenije, Generalni carinski urad.

- Pridobljeno 20.7.2009 na
http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/pageuploads/Zakonodaja/Register_spl_akt_ov_car.sluzbe/Navodila/Navodilo_9_2007.pdf.
- Navodilo o izdaji potrdila za status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO), št. 9/2007.*
Carinska uprava Republike Slovenije, Generalni carinski urad.
- Pridobljeno 20.7.2009 na
http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/pageuploads/Zakonodaja/Register_spl_akt_ov_car.sluzbe/Navodila/Navodilo_9_2007.pdf.
- Podbregar, I. (2007). *Varnostni in varstveni standardi v podjetju*. Skripta za usposabljanje za pridobitev pooblaščenega gospodarskega subjekta AEO po standardih TAXUD 2006/1450. Ljubljana, samozaložba.
- Pooblaščeni gospodarski subjekti. Model compact za pooblaščene gospodarske subjekte.* (2006). Delovni dokument, TAXUD/2006/1452. Bruselj, Evropska Komisija.
- Pridobljeno 20.7.2009 na
http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/AEO_compact_model_sl.pdf.
- Pooblaščeni gospodarski subjekti. Model compact za pooblaščene gospodarske subjekte.* (2006). Delovni dokument, TAXUD/2006/1452. Bruselj, Evropska Komisija.
- Pridobljeno 20.7.2009 na
http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/AEO_compact_model_sl.pdf.
- Pooblaščeni gospodarski subjekti. Smernice.* (2007). TAXUD 2006/1450. Bruselj, Evropska Komisija.
- Pridobljeno 20.7.2009 na
http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/AEO_guidelines_sl.pdf.
- Priloga k zapisniku o predhodni reviziji, izvedeni v zvezi z zahtevkom za pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO).* (2007). Carinska uprava Republike Slovenije.
- Pridobljeno 23.7.2009 na
http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/pageuploads/Zakonodaja/Register_spl_akt_ov_car.sluzbe/Navodila/Navodilo_9_2007_Priloga_1.pdf
- Uredba Evropske Komisije in št. 1875/2006. *Uradni list Evropske Unije*, L360/64
- Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 648/2005. *Uradni list Evropske unije*, L 117/13.
- Pridobljeno 20.7.2009 na
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:117:0013:0019:SL:PDF>
- Vidic, J. (2002). Varnost in zaščita kot proces sistema vodenja kakovosti v podjetju. Milan Pagon. *Dnevi varstvoslovja*. 6. – 8. junij, Bled, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
- Vršec, M. (1993). *Varnost podjetja*. Ljubljana, Viharnik.
- Vršec, M. (2003). Ocena ogroženosti in varnostnih tveganj kot ena ključnih podlag za varnostno politiko in varnostni sistem. *Dnevi varstvoslovja*. 5. – 7. junij, Bled, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
- Vršec, M. (2003). Ocena ogroženosti in varnostnih tveganj kot ena ključnih podlag za varnostno politiko in varnostni sistem. *Dnevi varstvoslovja*. 5. – 7. junij, Bled, Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
- Vršec, M., Vršec, M. (2006). Vzpostavljanje celovitega varovanja kot preventivnega dejavnika v gospodarskih družbah. Anton Dvoršek, Lilijana Selinšek. *Kriminalni napadi na premoženje gospodarskih subjektov (varnostni, pravni in zavarovalni vidik)*. Maribor, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta in Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- WCO SAFE Framework of standards. (2007). World Customs Organization. Pridobljeno 12.7.2009 na <http://www.un.org/sc/ctc/pdf/SAFE.pdf>.